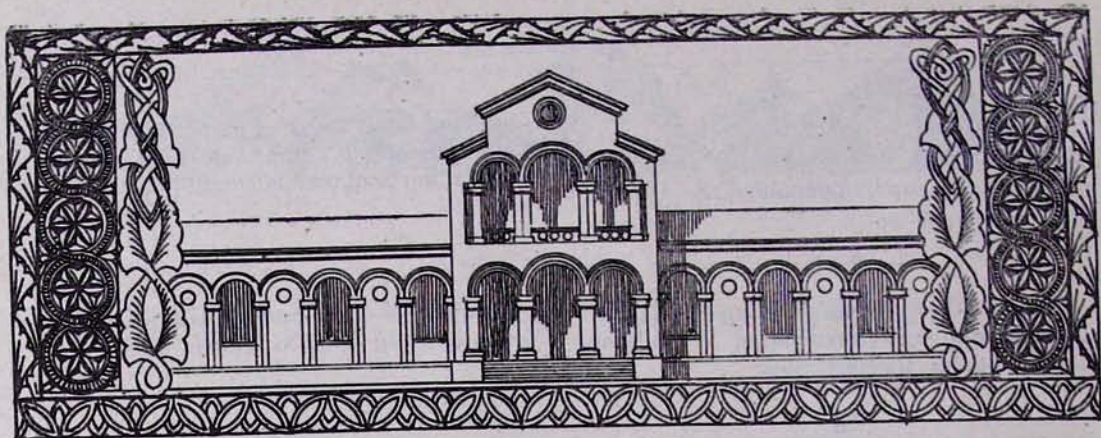

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ի Ր

ՀՈԳԵՎՈՐ ԾԵՄԱՐԱՆԻ 1966—67 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ

Վեհափառ Տեր,

Ամսվերջի հանդիսության այս պահին, ձեր ներկայությունը հոգևոր ճեմարանի հարկին տակ, մեզ համար հատկապես, սրտի անխառն ուրախություն է պատճառում:

Ամսվերջ է, հունձքի և հաշվեհարդարի պահ: Մեզանից յուրաքանչյուրը ինք իր համար կարող էր մտովին հաշվեհարդար կատարել: Բայց այս հաշվեհարդարը մենք միասնաբար ենք կատարելու, որպեսզի պարզ լինի հոգևոր ճեմարանի 1966—67 ուսումնական տարեշրջանի պատկերը Ձեր առջև:

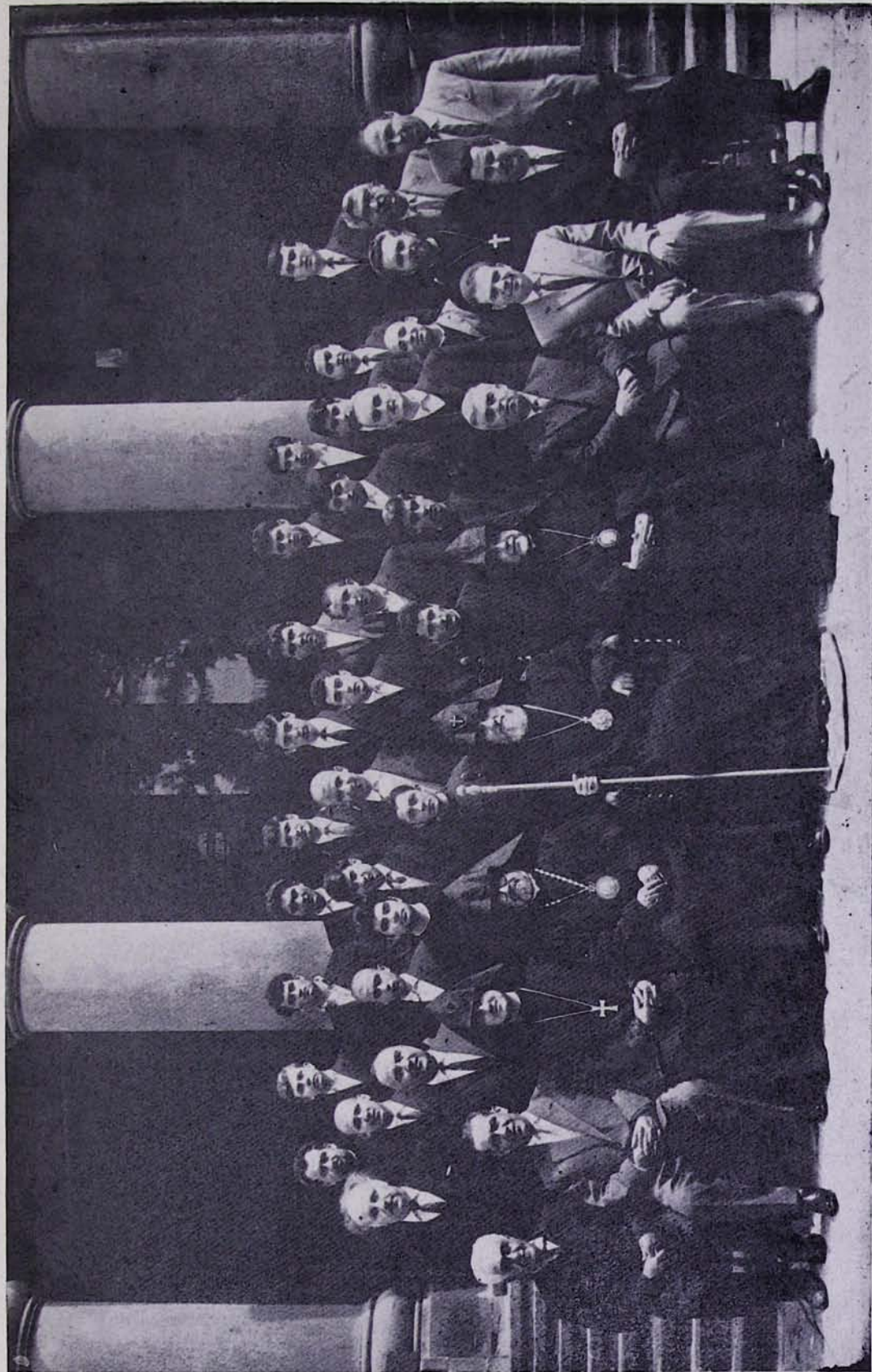
Սեր գործունեության շրջանում, չի եղել մի պահ, երբ մոռացած լինենք կամ անտեսած այս գործի սրբությունը: Գիտենք, որ ծառայում ենք մի սրբազան հաստատության: Դա մեզ համար պատվաբեր է և միաժամանակ նվիրական, որովհետև այս հաստատությունը շարունակությունն է լուսավորչահիմն կրոնական նախնյաց կրթարանին, որտեղ եկել են սնվելու հայ եկեղեցու ընտրյալ զավակները: Այս հաստատության հիմնադիրներն են հանդիսացել մեր Ոսկեդարի կերտիչները՝ ս. Սահակը և ս. Սեբրուպը, ինչպես նաև թարգմանիչ վարդապետների պատկանելի փառանգը, որոնք հայ հոգուն հայեցի նկարագիր են շնորհել, իրենց հրաշալի գյուտով և մատենագրական

վաստակով: Դժվար է այս հաստատության կատարած արդյունավետ գործը ճանաչելուց հետո, տկարանալ և աշալուրջ չլինել: Մենք որպես հետևորդ սպասավորներ այս հավիտենական հաստատության, մեր ուժերի ներածին չափով, փորձում ենք առաջ տանել կրթական, դաստիարակչական այս նվիրական գործը: Վստահ ենք և հետզհետե համոզվում ենք, որ մեր գործի ճանապարհին, մեր եկեղեցու սրբազան հայրապետները առաջնորդում և ներշնչում են մեզ՝ լուսավորելով մեր բանականությունը, ինչպես նաև տրված կարության պահերին զորացնում և խանդավառում են մեզ իրենց անձնուրացության օրհնակով:

Այժմ փորձենք համառոտակի ներկայացնել հոգևոր ճեմարանի 1966—67 ուսումնական տարեշրջանի դաստիարակչական, կրոնա-բարոյական կյանքը:

Հոգևոր ճեմարանի սաները

1966—67 ուսումնական տարեշրջանում հոգևոր ճեմարանի սաների ընդհանուր թիվը եղել է 34: Նախորդ տարվանից մնացել են 22 սաներ, նոր ընդունվել են 12-ը, որպես առաջին դասարանցիներ: Այս տարին փակում ենք 25 հոգով: Ուրեմն 9 սաներ այլապես պատճառներով հեռացվել են ճեմարանից:

ՎԵՆԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ՀՐԳԵՎՈՐ ԺԵՄԱՐԱՆԻ ԴԱՄԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ և ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ (1987 թ. ՀՈՒՆԻՍ)

Սաների դասարանական բաշխման պատկերը հետևյալն է. Բ լսարան՝ 4 սարկավագ, Ա լսարան՝ 3 ուսանող, Գ դասարան՝ 4 ուսանող, Բ դասարան՝ 6 ուսանող, Ա դասարան՝ 8 ուսանող:

Շենքերի սաներից 8-ը արտասահմանցիներ են՝ եկած Մերձավոր Արևելքի տարբեր երկրներից, և 17-ը՝ Հայաստանից և դրացի հանրապետություններից:

Առաջիկա ուսումնական տարում ճեմարանը ունենալու է՝ երեք լսարանական և երեք դասարանական բաժիններ: Հույս ունենք առաջիկա տարվանից ավելացնել մեր սաների թիվը: Հոգևոր ճեմարան են ընդունվում յոթնամյա կրթություն ունեցող առաջադեմ ուսանողները:

Դասախոսական կազմ

Հոգևոր ճեմարանը այսօր ունի 19 դասախոսներ, որոնցից 6-ը հոգևորականներ են և 13-ը՝ աշխարհականներ: Մեր դասախոսական կազմի գլուխն է ազգիս Վեհափառ Հայրապետը՝ Տ. Տ. Վազգեն Ա կաթողիկոսն Ամենայն Հայոց, որ Իր որդիների սիրույն բարեհաճում է իջնել Իր Գահից ու գալ ճեմարան ուսուցանելու համար մեր ուսանողներին:

Ճեմարանի դասախոսներն են՝ Վեհափառ Հայրապետը Վազգեն Ա, Գերշ. Հայկազուն արքեպիսկոպոս Աբրահամյանը, Գերշ. Վահան եպիսկոպոս Տերյանը, Հոգ. Ներսես Ժ. վարդապետ Պողոսյանը, արժ. Նշան քահանա Բեյլերյանը, արժ. Հովհաննես քահանա Մարությանը: Աշխարհական դասախոսներն են՝ տիարք Արթուր Հատիսյանը, Գրիգոր Գյուլյանը, Պարզև Ծահրազյանը, Սամվել Անթոնյանը, Բարսեղ Թաշչյանը, Սիմոն Հովիվյանը, Արամ Կարապետյանը, Գառնիկ Քեհյաչյանը, Գևորգ Գևորգյանը, Խորեն Մեխանաչյանը, Վարշամ Գարսաղանյանը, Հայկ Ֆրունջյանը և Հարություն Սիմոնյանը: Այս շարքին պարտքն ունեն ավելացնելու հան տիկին Անժել Բալունու աւուհը, որն այնքան բարեխղճորեն շարաթը երկու անգամ գալիս է դաշնամուրի դասեր ավանդելու մեր սաներից երեքին:

Այս տարի հոգևոր ճեմարանում որպես մերակացուներ պաշտոնի են կոչվել՝ տիարք Բարսեղ Թաշչյանը, Սիմոն Հովիվյանը, որոնք իրենց ջանքերը միացրին հախկին վերակացու արժ. տ. Նշան քահանա Բեյլերյանի աշխատանքին:

Ազնիվ հպարտանքով պետք է հայտարարենք, որ մեր դասախոսներն ու վերակացուները երբեք չեն խնայել իրենց ջանքը դաստիարակչական ու կրթական այս գործում: Տվել են ոչ միայն իրենց գիտելիքները, դաս-

Ա. Էջմիածնի Հոգևոր ճեմարանը

ավանդված առարկաների միջոցով, այլևս իրենց ոգին, հավատքն ու ներշնչումը:

Նվիրական այս պահին, պարտքն ունեն շնորհակալության ամենազերմագին խոսքը ուղղել մեր դասախոսական կազմին, մաղթելով քաջառողջություն և հարանորոգ եռանդ: Թող առատ պտղաբերի ձեր ցանքը՝ ի փառս Հայաստանյայց բազմաչարչար եկեղեցու և ի պատիվ ազգիս հայոց:

Ուսումնական կյանք

Հոգևոր ճեմարանում շաբաթը վեց օր դասավանդություն է տեղի ունենում, բացի կրոնական և միջազգային կարևոր տոներից: Ամեն դասարան օրը վեց ժամ դաս ունի, որն են՝ շաբաթական 36 ժամ: Ամեն առավոտ ժամը 9.30-ին սկսվում են դասերը և ավարտվում՝ 2.30-ին:

Ուսանողները կեսօրից հետո ժամը 3-ից մինչև 5-ը ազատ են: Իսկ ժամը 5-ից մինչև 10-ը սերտում են վերակացուի հսկողության տակ: Սերտողության այս 5 ժամվա ընթացքում ճրանք կես ժամով մասնակցում են երեկոյան ժամերգության և կես ժամ էլ տրամադրում են ընթերցի համար՝ երեկոյան ժա-

Հոգևոր ճեմարանի Տեառն Հայր Սուրբը մի խումբ դասախոսներով և ուսանողներով

մը 8-ին: Այսպիսով օրական 4 լրիվ ժամ մեր սաները հնարավորություն են ունենում սերտելու:

Հոգևոր ճեմարանի գոյության գլխավոր նպատակն է, հայ եկեղեցու սպասավորության համար պատրաստել կիրթ ու գիտակից հոգևորականներ: Այս նպատակով իսկ յուրաքանչյուր դասախոս բարոյական պարտականությունն ունի իրեն հանձնարարված ուսումնական ծրագիրը իրագործել: Մեր նպատակն է իմացական պատրաստության առընթեր, հոգևոր ու ազգային դաստիարակությունն նաև ջանքել մեր սաներին: Այս իսկ ակնկալությամբ հաճախ հրավիրում ենք մեր դասախոսներից բացի այլ մասնագետներ, դասախոսելու հոգևոր, բարոյագիտական, գրական և գիտական զանազան այժմեական նյութերի մասին:

Մեր այս ուսումնական տարվա ընթացքում, գոհունակությունն ունեցանք վայելելու բանախոսությանց շինիչ շարքը, հանրաժանոթ գրող, բանասեր և պատմաբան պրոֆ. Հ. Ծ. Սիրունու, նվիրված արևմտահայ գրականության զարգացման և կարկառուն դեմքերին: Ուրախություն էր նաև մեզ համար ունկնդրելը Կոմիտաս վարդապետի աշակերտ, երաժշտագետ տիար Միհրան Թումանյանի բանախոսությունը՝ նվիրված

հայ պատարագի ծագման և կատարման: Խանդավառություն ստեղծեց, ծանոթ աշխարհագրագետ տիար Կ. Ավետիսյանի դասախոսությանց շարքը, նվիրված աշխարհի արդի քարտեզին և Հնդկաստանին: Ջերմությամբ ունկնդրվեց նաև Բյուրականի աստղագիտարանի գիտնական պրոֆ. Հ. Բադալյանի դասախոսությունների շարքը՝ տոմարագիտության և աստղաբաշխության մասին: Մենք երախտապարտ ենք վերոհիշյալ ազնիվ բանախոսներին, որոնք այնքան ջերմությամբ հանձն առին իրենց թանկագին ժամանակից մի պահ տրամադրելու մեզ:

Ճեմարանցիների հոգևոր, իմացական և հայրենասիրական զգացումների պայծառակերպման գործում Իր անգնահատելի նպաստն է բերել մեր սիրելի Վեհափառ Հայրապետը: Բացի Իր դասավանդած առարկաներից, Վեհափառը՝ գորգորանքով հոգևոր ճեմարանի սաներին հաճախ հրավիրել է Վեհարան շաբաթ երեկոները, խոսելու որպես հայր՝ Իր որդիներին, հոգևոր և բարոյական-դաստիարակչական ուղղությամբ:

Ճեմարանի առօրյան

Հոգևոր ճեմարանի սաները զարթնում են ստալիտյան ժամը 7-ին: Կես ժամ մարզանք

անելուց հետո, շարքով գնում են եկեղեցի՝ գիշերային և առավոտյան ժամերգության մասնակցելու ժամը 8-ից մինչև 8.45-ը: Ինչից քառորդ պակաս նախաճաշում են, ապա ժամը 9.30-ին սկսվում են դասավանդությունները: Երեք պահ դաս անելուց հետո, ժամը 12-ին ուսանողները և դասախոսները թեչում են, ապա շարունակվում է դասավանդությունը երեք պահ ևս, որից հետո ժամը 2.30-ին ճաշում են: Ուսանողները ժամը 3-ից մինչև 5-ը ընդհանրապես խաղում են կամ հանգստանում և կամ էլ երաժշտության փորձի են մասնակցում: Երեկոյան ժամերգության մասնակցում են ուսանողները ժամը 5-ից մինչև 5.30: Հետո սկսվում է սերտությունը և տևում է մինչև ժամը 8-ը: 8-ին ընթրում են և շարունակում սերտողությունը մինչև ժամը 10-ը: Աղոթում են ու ննջում:

Այս է մեր առօրյան՝ բացի չորեքշաբթի երեկոներից, երբ գիշերվա ժամը 9.30-ին ուսանողները վերակացուների ընկերակցությամբ գնում են եկեղեցի աղոթելու, Հանգըստյան, Խաղաղական ժամ ասելու կամ զանազան կրոնա-քարոջական նյութերի մասին խորհրդածելու, ապա մինչև քնելը լուռ մնալու պայմանով:

Հոգևոր ճեմարանի սաները անխափան ամեն առավոտ և երեկո ժամերգության են մասնակցում, ինչպես նաև ամեն կիրակի և սրբոց տոներին պատարագի՝ Մայր տաճարում: Նրանք տարվա հինգ տաղավարներին և Հաղորդություն են ստանում, ըստ ճեմարանում ընդունված կարգի, ինչպես նաև այլ ստիքներով: Ճեմարանի դաստիարակության մեջ առաջնահերթ կարևորություն է տրվում հոգևոր կյանքի կազմակերպմանը:

Հաճախ մեր առօրյա ժամանակացույցում զանազան փոփոխություններ էլ են տեղի ունենում: Ուսանողները երկու շաբաթը մեկ վերակացուների հսկողությամբ և առաջնորդությամբ պատշաճ շրջապատներ են դիտում: Երաժշտական ճաշակի ազնվացման նպատակով հաճախ Երևան, համերգների ներկա են լինում: Երբեմն այցելում են թատրոն և կրկես:

Այս տարվա ընթացքում ճեմարանը իր կազմով մի քանի անգամ միօրյա պտույտներ է կազմակերպել դեպի Մոսկովա և Գելորգ վանքը, Հովհաննավանք, Սաղմոսավանք, Խոր Վիրապի վանք և Դվին: Շուտով ամառը քառօրյա շրջապտույտն է տեղի ունենալու, դեպի Հաղբատի և Սանահնի վանքերը: Վստահ ենք, որ մեր պատմական ու խոստովայրերը այցելելով մեր պատմությունն ու ավանդությունները կվերանորոգվեն ու կտպալվորվեն մեր մեջ:

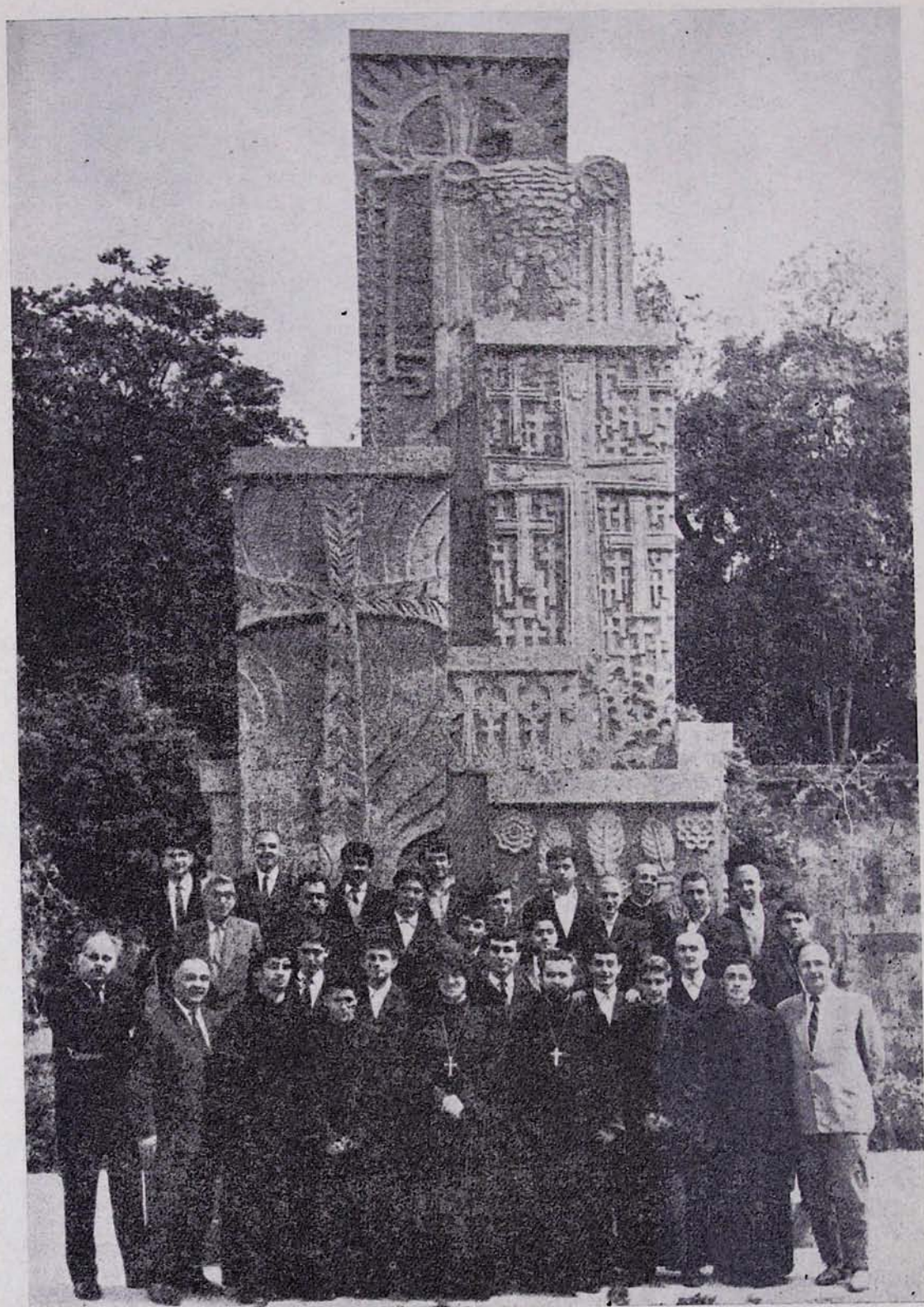
Հոգևոր ճեմարանից ներս մարզական կյանքը ունի իր արժանալիքները: Բացի առավոտյան մարզանքի դասից, ուսանողները հաճախ էջմիածնի քաղաքային դաշտում ֆուտբոլի խաղեր են կազմակերպել: Սեղանի թենիսը ուսանողների առօրյա զբաղմունքն է: Շուտով վանքի շրջափակում հոգևոր ճեմարանը կունենա իր վոլեյբոլի, բասկետբոլի և թենիսի առանձին խաղավայրերը:

Ճեմարանի սաների առողջական վիճակը գոհացուցիչ է: Երբեմն եղել են թեթև հիվանդություններ: Այս առթիվ իմ վրա քարոջական մի պարտականություն է դրվում, շնորհակալություն հայտնելու էջմիածնի քաղաքի հիվանդանոցի վարչության, ինչպես նաև այլ մասնագետ բժիշկներին, որոնք իրենց կարելի արեցին ճեմարանի սաների առողջությունը կայուն պահելու գործում, անվճար կերպով:

Հոգևոր ճեմարանը ունի նաև իր մասնագիտական գրադարանը, ավելի քան 15,000 գրքերով, բոլոր լեզուներով: Գրադարանը ունի իր գույք պաշտոնյաները, հանձնիս տիկին Աստղիկ Նազիկյանի, որպես վարիչ, և տիար Բարսեղ Թաշչյանի, որպես գրադարանավար: Մայր Աթոռի միաբանների և ճեմարանի սաների առջև բաց են գրադարանի դռները:

Բարձրաստիճան հյուրեր

Այս տարի ճեմարանի հարկին տակ երջանկությունն ունեցանք դիմավորելու և քարի գալուստ մաղթելու մի շարք հոգևորական և աշխարհական պատկառելի դեմքերի: Ինչպես Ռումինիայի Նորին Սրբություն ժոհախնիան Պատրիարքը, որ իր շքախումբով այցելեց ճեմարան, իր հայրական քաղցր խոսքն ասաց, ճեմարիտ հավատարիմ և առանց ամոթ մշակներ լինելու պատգամով: Մեր հյուրը եղավ նաև հայազգի աշխարհահռչակ երաժշտագետ Արամ Խաչատրյանը: Մեծատաղանդ երաժիշտը ի պատիվ իրեն տրված գեղարվեստական ծրագրի կատարումը լսելուց հետո, խոսք առավ, քաջալերեց մեր սաները առավել սիրելու և նրվիրվելու հայ երաժշտության, նման անմահ Կոմիտաս վարդապետին: Մեր պատվական հյուրը եղավ, Համաշխարհային եկեղեցիների խորհրդի ընդհանուր քարտուղար դոկտ. Էռեն Բելկը: Գերաշնորհ հյուրը խոսեց մեր սաներին եկեղեցու դերի մասին արդի աշխարհում, նվիրման և ծառայասիրության կոչ արեց նրանց, քաջալերեց նրանց ուսման մեջ և հրավիրեց Ժնև, ճեմարանի ուսումը ավարտելուց հետո գնալու և կատարելագործվելու Համաշխարհային եկեղեցիների խոր-

Ապրիլյան եղևնի Հուշարձանի առաջ

հուրդին կից Բոսնի կոչեցում: Այս տարի մեր շնորհաբեր հյուրը եղավ նաև Բուլղար եկեղեցու Պետ Նորին Սրբություն Կիրիլ Պատրիարքը, իր շքախմբով: Նորին Սրբությունը մեծ հաճությամբ հետաքրքրվեց մեր սաների կյանքով և ուսումնական ծրագրով: Իր բովանդակալից խոսքում Նորին Սրբությունը շեշտեց հայ եկեղեցու դերը աշխարհով մեկ սփռված հայերի կյանքում, նշեց հոգևոր ասպարեզին նվիրվող անձի ստացած բավարարության մասին, օրհնեց մեր սաներին, որպեսզի նրանք այս դարավոր հաստատության ազնիվ ծառայողները լինեն:

Թանկագին հյուրերի պատվին՝ ճամարանի հարկի տակ մասնավոր հանդիսություններ տեղի ունեցան սաների կատարմամբ: Վստահ ենք, որ վերոհիշյալ բարձրատիճան հյուրերի այցը եղավ մեր սաների և մեզ համար խթան՝ ծառայության ճանապարհի վրա:

Երախտագիտական մի պարտք ևս ունեմ կատարելու նաև՝ շնորհակալություն հայտնելու մեր հայրենի կառավարության:

Հուսկ ուրեմն, մեր երախտագիտական զգացումները շնորհակալության Մայր Աթոռի միաբանության, Գերագույն հոգևոր խորհրդին և հոգևոր ճեմարանի բոլոր բարերարներին, որոնք իրենց լուսն ափով մուծեցին այս հաստատության գոյատևման և նրա նպատակների իրականացման համար: Ծնորհակալություն բոլորին: Թող Տերը վարձահատույց լինի նրանց:

Սիրելի սաներ,

Ամավերջ է, անցավ նաև 1966—67 ուսումնական տարեշրջանը, հուշ դարձավ: Կմնա այն, ինչ որ կարողացանք սովորել: Մենք միասին մի տարի ևս բոլորեցինք, մեկ ընտանիքի նման, իրար հետ ապրեցինք, իրար ճանաչեցինք, իրար սիրեցինք, երբեմն իրար վշտացրինք և նույնիսկ խիստ եղանք ձեր հանդեպ: Այդ բոլորը ձեր օգտի համար էր, այդ բոլորի դրդապատճառը մեր սերն էր, մենք և՛ ձեզ էինք սիրում և՛ ս. եկե-

ղեցին, այդ էր պատճառը մեր նախանձախնդրության: Գիտե՞ք, թե որքան ձեզ համար մենք անհանգստացել ենք, ձեր թերությանց, դժվարությանց և վշտերի պահին: Մենք այդ բոլորը սիրով ենք արել:

Սի խորհուրդ եմ ուզում ձեր ուշադրության հանձնել, իմացեք, որ մեր եկեղեցին, մեր ժողովուրդը ազնիվ ծառայողների պետք ունի, հատկապես այս օրերին: Հպարտ եղեք, որ ապագա ծառայողներն եք դառնալու մեր մեծ եկեղեցուն: Հպարտացեք, որ այս դարավոր հաստատության զավակներն եք: Միշտ մտաբերեցեք մեր ժողովուրդի պատմությունը: Հետևեցեք մեր եկեղեցու եռամեծ վարդապետների, սուրբ հայրապետների և ազգի նախատակների օրհնակներին: Նրանց կյանքի ուղին ընտրեցեք ձեզ համար, որպես ծառայության ուղի: Վստահ եղեք, ձեր կյանքը կզեղեցվա նաև և իմաստ կստանա միայն սուրբ նպատակների իրագործման ձգտումով: Հաղորդվեցեք մեր նախնյաց ոգու, հավատքի հետ և եղեք նրանց ճշմարիտ ժառանգները:

Տեսեք, մեր ժողովուրդը ցրված է աշխարհի չորս ծագերում: Բոլորն էլ անխտիր ս. Էջմիածնին են հայում: Ս. Էջմիածինը հոգևոր հաց է, բոլոր հայերին սնուցանող: Ամեն հայ, ինչքան էլ հեռու է բնակվում հայրենիքից, սիրում է և տենչում ս. Էջմիածինը: Էջմիածինը քարեղեն շենք չէ միայն, Էջմիածինը առավելապես ոգեղեն իրականություն է: Էջմիածինը հայ ժողովուրդի կենդանության խորհրդանիշն է: Էջմիածինը մենք ենք այսօր, դուք եք վաղը, և այդպես շարունակաբար: Ձեզ են սպասում մեր ցրված ազգի զավակները ի սփյուռս աշխարհի, մի օր դուք որպես մանանա պետք է բաշխվեք նրանց: Գիտեք, այդ է գեղեցիկը և սիրովանքը մեր կյանքի, լինել լուսարարները Լուսավորչի կանթեղին, և լույս բաժանել:

Այս է իմ խոսքը ձեզ ուղղված, սիրելի սաներ:

Կեցցե՛ մեր հոգևոր ճեմարանը:

ՆԵՐՍԵՍ Ծ. ՎԱՐԴԱՊԵՏ

